

Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta

2010 ennakko

Kuntien taloustilanne parani vuonna 2010

Tilastokeskuksen keräämien tilinpäätöstietojen mukaan kuntien taloudellinen asema parani edellisvuoteen verrattuna. Vuoden 2010 tilinpäätöksissä toimintakatteiden heikkeneminen oli arvioitua lievempää ja pitkäaikaista lainaa otettiin edellisvuotta vähemmän. Lisääntynyt verorahoitus kompensoi toimintakatteiden heikkenemistä.

Tietoja kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöksistä 2009 ja 2010*, miljoonaa euroa

	Kunnat			Kuntayhtymät		
	2009	2010*	Muutos, %	2009	2010*	Muutos, %
+ Toimintatuotot	7 762	8 323	7,2	9 840	11 080	12,6
- Toimintakulut	30 706	31 906	3,9	9 307	10 441	12,2
= Toimintakate	-22 944	-23 583	2,8	533	640	20,0
+ Kunnan tulovero	15 438	15 766	2,1			
+ Kiinteistövero	973	1 169	20,2			
+ Osuus yhteisöveron tuotosta	1 199	1 413	17,9			
+ Muut verotulot	2	2	-11,2			
+ Valtionosuudet	6 910	7 430	7,5			
+ Rahoitustuotot	512	532	3,9	19	17	-11,4
- Rahoituskulut	272	248	-9,0	63	114	80,3
= Vuosikate	1 817	2 480	36,5	489	543	11,0
Poistot ja arvonalentumiset:	1 668	1 705	2,2	368	449	22,1
Investointimenot yhteensä	3 334	3 720	11,6	672	2 036	202,9
Rahoitusosuudet investointimenoihin	228	239	5,2	16	24	55,2
Investointihyödykkeiden myyntituotot	630	2 381	277,6	38	25	-35,7
Antolainasaamisten lisäykset	304	1 342	342,0	15	19	25,2
Antolainasaamisten vähennykset	152	186	22,2	3	2	-38,4
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 160	1 827	-15,4	241	1 528	533,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 198	1 159	-3,3	99	120	22,3
Rahavarat 31.12.	3 548	4 007	12,9	673	747	10,5
Lainakanta 31.12.	9 842	10 518	6,9	1 056	2 357	123,3

Kuntien yhteenlaskettu toimintakate heikentyi vähemmän kuin tammikuussa Manner-Suomen kunnilta kerätyissä tilinpäätösarvioissa arvioitiin. Kuntien toimintakulut kasvoivat 3,9 prosenttia, joka vastasi 1,2 miljardia euroa. Menoista eniten kasvoivat palveluiden ostot, joiden lisäys selittyy sekä palvelurakenteiden muutoksilla että palveluiden ulkoistamisilla. Toimintakatteen heikkenemistä tasapainottivat verorahoituksen kasvu noin 1,3 miljardilla, joista valtionosuudet kasvoivat 519 miljoonaa ja verotulot 739 miljoonaa. Verotuloista kiinteistöverot kasvoivat 196 miljoonaa ja yhteisöveron osuus 214 miljoonaa. Yhteisöveron osuus toipui hieman edellisvuoden notkahduksesta. Kiinteistöverotulot nousivat, koska kiinteistöveroprosentteja nostettiin yli kahdessa sadassa kunnassa.

Kuntayhtymien yhteenlaskettu toimintakate oli vuoden alussa kerättyihin tilinpäätösarvioihin verrattuna parempi, mutta vuosikate jäi arvioitua heikommaksi. Kuntayhtymien toimintatuotot kasvoivat 12,6 prosenttia ja toimintakulut 12,2 prosenttia, mikä johti kuntayhtymien yhteenlasketun toimintakatteen paranemiseen.

Kuntien investointimenot kasvoivat ennakoidusti. Investointeihin kunnat käyttivät 3,7 miljardia, joka oli 11,6 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Pitkäaikaista lainaa otettiin 1,8 miljardia. Pitkäaikaisten lainojen nettolisäys oli kuitenkin 294 miljoonaa pienempi kuin edellisvuonna. Tilinpäätöstietojen mukaan vuosikate kattoi poistoista kunnilla 148 prosenttia ja kuntayhtymillä 121 prosenttia. Vuosikate kattoi investointien omahankintamenoista 71 prosenttia kunnilla ja 27 prosenttia kuntayhtymillä.

Pääkaupunkiseudulla tapahtunut vesilaitostoiminnan siirto kuntayhtymälle kasvatti huomattavasti kuntien investointihyödykkeiden luovutustuottoja. Liiketoimintakauppana toteutettu myynti lisäsi runsaasti kuntien antolainasaamisia. Liiketoimintakaupassa kunnilta kuntayhtymälle siirtynyt omaisuus päättyi kuntayhtymän maksettavaksi siten, että kuntayhtymä otti kunnilta lainaa ja antoi heille osuuksia peruspääomastaan. Kuntayhtymällä vastaava tapahtuma näkyi pitkäaikaisten lainojen lisäyksenä sekä kasvaneina investointimenoina. Toimintojen uudelleenjärjestelyn muutokset näkyivät jo vuoden alussa kerätyissä tilinpäätösarvioissa.

Kuntien lainakanta kasvoi edellisvuoteen verrattuna 675 miljoonalla, mikä merkitsi lainakannan kasvua 6,9 prosentilla. Lainakanta oli asukasta kohden 1957 euroa, kun se edellisvuonna oli 1839 euroa. Rahavaroja kunnilla oli vuoden lopussa 745 euroa asukasta kohden. Kuntayhtymien lainakanta kasvoi noin 1,3 miljardilla, joka yli kaksinkertaisti kuntayhtymien lainakannan. Kuntayhtymien yhteenlasketun lainakannan kasvu johtui pääasiallisesti pääkaupunkiseudulla tapahtuneesta vesilaitostoiminnan ostosta. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen julkaisemasta kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston ennakkotiedoista. Tilasto sisältää 340 kunnan¹⁾ ja 170 kuntayhtymän tiedot.

1) Sottungan ja Eckerön tiedot puuttuvat.

Sisällys

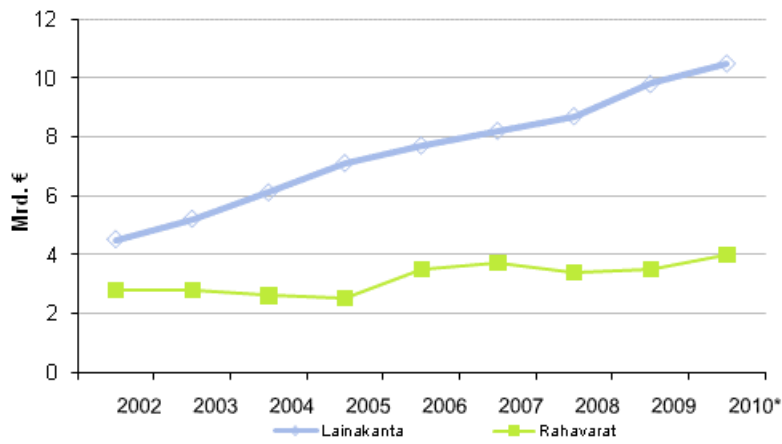
Kuviot

Liitekuviot

Liitekuvio 1. Kuntien lainakanta ja rahavarat 2002–2010*	4
Liitekuvio 2. Kuntien verotulot, valtionosuudet, lainakanta ja vuosikate 2002–2010*	4
Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston laatuseloste 2010.....	5

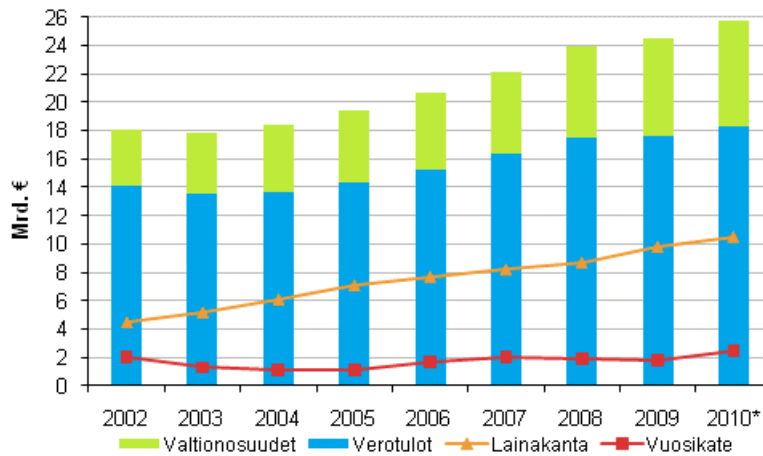
Liitekuviot

Liitekuvio 1. Kuntien lainakanta ja rahavarat 2002–2010*

*) Ennakko

Liitekuvio 2. Kuntien verotulot, valtionosuudet, lainakanta ja vuosikate 2002–2010*

*) Ennakko

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston laatuseloste 2010

1. Tilastotietojen relevanssi

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto sisältää tietoja kuntien ja kuntayhtymien menoista ja tuloista, varoista ja veloista sekä toiminnasta. Lisäksi tilasto sisältää asukasluku- ja verotustietoja sekä kuntien ja kuntayhtymien taloutta ja toimintaa kuvaavia tunnuslukuja. Tilastoon sisältyvät myös kuntien ja kuntayhtymien konsernitaseet.

Tilaston tietoja käytetään kuntien ja kuntayhtymien talouden seurantaan, kansantalouden tilinpidon ja rahoitustilinpidon laadintaan, kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuksien määrittämiseen sekä mm. Euroopan Unionille tehtäviin selvityksiin.

Tilastokeskus kerää pääosan tiedoista suoraan kunnilta ja kuntayhtymiltä. Ahvenanmaan kuntia ja kuntayhtymiä koskevat tiedot kerää ja käsittelee Ålands statistik- och utredningsbyrå ja terveydenhuollon toimintatiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Keskeisiä ohjeita ja luokituksia tilaston kannalta ovat kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnille ja kuntayhtymille antamat yleisohjeet (yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän rahoituslaskelman laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista ja yleisohje kunnallisen liikelaitoksen kirjanpidollisesta käsittelystä), Suomen Kuntaliiton tililuettelomalli kunnille ja kuntayhtymille, Suomen Kuntaliiton julkaisema kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätösmalli, Suomen Kuntaliiton julkaisu ”Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset” sekä Tilastokeskuksen sektoriluokitus.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeet ovat saatavissa pdf-muodossa Kunnat.net -palvelusta [www-osoitteesta](http://www.kunnat.net)

http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;347;93749;11434;113730

Suomen Kuntaliiton julkaisu ”Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset 2006” löytyy osoitteesta

<http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p051219094543X.pdf>

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto on kaikki Suomen kunnat ja kuntayhtymät käsittävä kokonaistutkimus. Tilaston perusaineistona ovat kunnilta ja kuntayhtymiltä kootut tiedot niiden vuositilinpäätöksistä: tuloslaskelmien mukaisista tuotoista ja kuluista, rahoituslaskelmien mukaisista rahoituseristä, taseiden mukaisista varoista ja veloista 31.12., ns. kunnan liikelaitos mallia noudattavien laitosten erillistilinpäätöksistä, kunnan/kuntayhtymän konsernitaseesta sekä talousarvion toteutumisvertailuun pohjautuvat tiedot toimintamenoista ja -tuloista ja investointimenoista ja -tuloista tehtävittäin. Tilaston perusaineistoksi kerätään myös tietoja kuntien ja kuntayhtymien itse tuottamien, myymien ja ostamien palvelujen määristä.

Tilastokeskus kerää tilaston perustiedot kunnilta ja kuntayhtymiltä [www-lomakkeilla](http://www.lomakkeilla). Tiedot on mahdollista antaa myös perinteisellä paperilomakkeella.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista, taseista, konsernitaseista ja ns. kunnan liikelaitosten tilinpäätöksistä kerätään kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnille ja kuntayhtymille antamia sitovia tilinpäätöskaavoja noudattaen. Näiden tietojen luotettavuus on hyvä.

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista ja taseista julkaistaan ennakkotietoja tilastovuotta seuraavan vuoden kesäkuussa. Nämä tiedot poikkeavat yleensä varsin vähän vuoden lopulla julkaistavista lopullisista tiedoista.

Tilastoa varten kerätään myös tietoja kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen ja -tulojen jakautumisesta tehtävittäin. Tehtäväkohtaiset tiedot kerätään meno- ja tulolajeittain eriteltyinä. Käytetty meno- ja tulolajiluokitus vastaa kuntien kirjanpidossa käytettyä luokitusta, joka taas perustuu kirjanpitolakiin ja kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamiin sitoviin ohjeisiin. Tältä osin tietojen luotettavuus on hyvä. Tehtäväluokitus perustuu Tilastokeskuksen ja Suomen Kuntaliiton antamaan ohjeeseen. Koska kuntien ja kuntayhtymien kirjanpidossaan käyttämä tehtäväluokitus riippuu kunnan/kuntayhtymän organisaatiosta eikä siten useinkaan noudata tilastoluokitusta, joutuvat tiedonantajat tilastoa varten yhdistelemään ja jakamaan kirjanpitonsa tehtäväluokkia (tulosalueita ja yksiköitä). Tätä on usein mahdoton tehdä niin että lopputulos täydellisesti noudattaisi tehtäväluokitusohjetta. Tästä syystä tehtäväluokittaisten tietojen luotettavuus on selvästi huonompi kuin meno- ja tulolajeittaisten tietojen.

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien investointimenoista ja -tuloista kerätään tavaratyypeittäin samalla tehtäväluokituksella kuin tiedot tehtäväkohtaisista toimintamenoista ja -tuloista. Tavaratyyppiluokitus on sopusoinnussa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston tase- ja rahoituslaskelmasuosituksen kanssa. Tältä osin luotettavuus on hyvä. Sen sijaan investointimenojen ja -tulojen jakaminen tehtäväluokkiin on usein vaikeaa varsinkin silloin, kun investointi palvelee useita tehtäväluokkia. Monissa kunnissa tilahallintoyksikkö vastaa lähes kaikesta rakentamisesta, jolloin kaikki rakennusten rakentamismenot kirjautuvat tilahallinnon tehtäväluokkaan eivätkä siis rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisesti tehtäväluokkiin.

Toimintatietojen luokitukset perustuvat Tilastokeskuksen ja Suomen Kuntaliiton yhteiseen ohjeeseen "Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset". Tietojen luotettavuus on melko hyvä.

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastoa varten saadaan tiedot kaikista kunnista ja kuntayhtymistä, ts. katoa ei esiinny.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tilastointiajanjakso on kalenterivuosi. Tiedot kuntien ja kuntayhtymien varoista ja veloista ovat tilastovuoden viimeiseltä päivältä.

Kuntien sosiaalitoimen toimintatilaston ennakkotiedot valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden toukokuussa ja ennakkotiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista ja taseista tilastovuotta seuraavan vuoden kesäkuun alkupuolella. Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston lopulliset tiedot julkaistaan tilastovuotta seuraavan vuoden marraskuussa.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Tilastoaineistosta tehdään seuraavat tilastojulkistukset:

Ennakkotiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista ja taseista julkaistaan tilaston kotisivulla tilastovuotta seuraavan vuoden kesäkuun alkupuolella.

Kuntien talouden ja toiminnan lopulliset tiedot julkaistaan tilaston kotisivulla tilastovuotta seuraavan vuoden marraskuun alussa. Julkistus sisältää tietoja ja tunnuslukuja kuntien taloudesta kunnittain ja maakunnittain. Yksityiskohtaiset tiedot kuntien taloudesta ja toiminnasta kunnittain on saatavissa myös maksullisesta Altika-tietokantapalvelusta.

Kuntayhtymien talouden ja toiminnan lopulliset tiedot julkaistaan tilaston kotisivulla tilastovuotta seuraavan vuoden marraskuun lopussa. Julkaisu sisältää tietoja ja tunnuslukuja kuntayhtymien taloudesta kuntayhtymittäin ja kuntayhtymätyypeittäin.

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastoaineistojen tiedot ovat julkisia, ja aineistosta on mahdollista saada tietoja ja selvityksiä tietopalveluna. Tietopalvelua hoitaa Tilastokeskuksen kuntien talous ja rahoitusmarkkinat -vastuualue.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tuloslaskelma-, rahoituslaskelma-, tase-, konsernitase- ja sosiaalitoimen toimintatietojen vertailtavuus kuntien/kuntayhtymien kesken on hyvä. Verrattaessa tehtäväluokittaisia meno-, tulo- ja investointitietoja kuntien/kuntayhtymien kesken on otettava huomioon, että menojen ja tulojen tehtäväluokkajako ei perustu sitoviin määräyksiin niin kuin meno- ja tulolajijako vaan Suomen Kuntaliiton ja Tilastokeskuksen yhteiseen tilastoluokitukseen. Koska tehtäväluokittaisia tietoja ei useinkaan saada suoraan kirjanpidosta vaan jako joudutaan tekemään kirjanpidon mukaisia tulosalueita ja -yksiköitä yhdistelemällä ja jakamalla, eivät tehtävittäiset tiedot välttämättä ole täysin vertailukelpoisia kuntien/kuntayhtymien kesken.

Kuntia vertailtaessa on otettava huomioon myös erot palvelujen tuotantotavoissa ja toimintojen organisoinnissa. Useilla kunnilla osa toiminnasta on organisoitu ns. ”kunnan liikelaitos” -mallin mukaiseksi liiketoiminnaksi. Näiden liikelaitosten menot ja tulot eivät sisälly tehtäväkohtaisiin menoihin ja tuloihin, vaan niistä on tilastossa erilliset taulukot. Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmiin, rahoituslaskelmiin ja taseisiin ne kuitenkin sisältyvät. Muu liiketoiminta sisältyy myös tehtäväkohtaisiin tietoihin. Osakeyhtiö-, osakeyhtiö, yhdistys- tai säätiömuodossa harjoitetun toiminnan menot, tulot, varat ja velat eivät sisälly kunnan/kuntayhtymän tilinpäätökseen, koska ne ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä. Kunnan/kuntayhtymän konsernitase sisältää myös tytäryhteisöjen varat ja velat.

Itse tuotettujen ja esim. kuntayhtymiltä ostettujen palvelujen kustannukset eivät välttämättä ole täysin vertailukelpoisia, koska kuntayhtymät kattavat osan menoistaan muilla kuin palvelujen myynnistä saamallaan tuloilla.

Kuntien/kuntayhtymien välisissä vertailuissa tehtäväkohtaiset nettokustannukset ovat vertailukelpoisempia kuin bruttomenot.

Vuonna 1997 voimaan tullut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuslaki heikensi tuntuvasti opetustoimen vertailtavuutta kuntien välillä: jos kunnalla on esim. oma lukio, sen kaikki menot sisältyvät kunnan tehtäväkohtaisiin menoihin. Jos kunnalla ei ole omaa lukiota, sillä ei ole lukiomenoja, vaan kunnalle muiden kuntien lukioita käyvistä opiskelijoista aiheutuva taloudellinen rasitus näkyy kunnan tuloslaskelmassa valtionosuuksien vähennyksenä.

Eri vuosien välisissä vertailuissa on otettava huomioon yleiset vertailtavuuteen vaikuttavat tekijät, kuten kirjanpidossa, valtionosuusjärjestelmässä ja kuntien toiminnan organisoinnissa tapahtuneet muutokset, liiketoiminnan eriyttäminen kunnan liikelaitos -mallin mukaiseksi toiminnaksi jne.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Katso kohta 6. edellä.

Lisätietoja

Mikko Mehtonen (09) 1734 2726

Vastaava tilastojohtaja:

Ari Tyrkkö

kuntien.talous@tilastokeskus.fi

<http://tilastokeskus.fi/til/ktt/index.html>

Lähde: Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston ennakkotiedot 2010. Tilastokeskus.